Gemeente Meppel

Agendapunt: 4.3

Vertrouwelijkheid: Openbaar

Meppel, 15 april 2025

Aan de Gemeenteraad.

Raadsvoorstel nr. 3392392

Onderwerp
Visie doorontwikkeling sociale basis 2025-2030

Voorgesteld raadsbesluit
1. De visie sociale basis 2025-2030 vast te stellen.

Inleiding en context
Verschillende maatschappelijke en demografische ontwikkelingen, zoals vergrijzing, toenemende eenzaamheid, krapte op de arbeidsmarkt en overbelasting van het zorgstelsel, laten het belang van een sterke sociale basis zien. Door deze ontwikkelingen groeit in het sociaal domein en de zorg het besef dat het voorkomen of stabiliseren van problemen effectiever en duurzamer is dan achteraf ingrijpen. Om het welzijn van inwoners te bevorderen en om ervoor te zorgen dat alle inwoners in de toekomst ook de ondersteuning krijgen die ze nodig hebben, is het belangrijk dat er wordt ingezet op de duurzame beweging naar de voorkant (preventie).

Een sterke sociale basis vormt het fundament van een gezonde en veerkrachtige samenleving. Door de sociale basis door te ontwikkelen versterken we de inzet op preventie. Goed preventiebeleid helpt om gezondheidsverschillen te verkleinen en zorgkosten te beheersen.

Er zijn landelijke afspraken gemaakt om de gezondheidsverschillen te verkleinen en de zorgkosten te beheersen door in te zetten op preventie. Deze afspraken zijn vastgelegd in het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Integraal Zorgakkoord (IZA). Beide akkoorden benadrukken het belang van een sterke sociale basis als essentieel onderdeel van een toekomstbestendig zorgstelsel.

De visie is het startpunt om de sociale basis door te ontwikkeling in de gemeente Meppel.

Beoogd effect
Door de sociale basis in de gemeente Meppel door te ontwikkelen versterken we onze inzet op preventie. Dit om het welzijn en de gezondheid van onze inwoners te verbeteren, duurzame ondersteuning te kunnen bieden (toekomstbestendig zorgstelsel) en de zorgkosten te beheersen. Een goede inrichting van de sociale basis voorkomt dat inwoners met een lichte zorg- of ondersteuningsvraag, in die gevallen waar dat kan, in een formeel of intensief zorgtraject komt.

Financiële middelen en effecten
De kosten voor het project doorontwikkeling sociale basis zijn begroot op € 150.000,- en deze kosten zijn gereserveerd in de begroting van het programma Sociaal Domein. De kosten zijn bedoeld voor de inhuur van de projectleider en uitvoeringskosten.

De financiën spelen een cruciale rol in het realiseren van deze visie. Het is belangrijk om middelen op een verantwoorde en strategische manier in te zetten, zodat de sociale basis duurzaam en toegankelijk blijft voor alle inwoners. De doorontwikkeling van de sociale basis zal via een implementatieplan naar verwachting vragen om een incidentele en structurele investeringen. Hierbij wordt ook gerefereerd aan de oplegger sociaal domein en het investeringsvoorstel die zijn uitgewerkt voor de takendiscussie.

Wel zullen er altijd zorgvuldige keuzes moeten worden gemaakt om de middelen efficiënt in te zetten. We kijken niet alleen naar nieuwe investeringen, maar ook naar de bestaande geldstromen en financiën. Waar mogelijk zetten we deze middelen efficiënter in of herbestemmen we ze.

Integrale afstemming
De visie is tot stand gekomen door de opgehaalde input vanuit verschillende invalshoeken (zie hiervoor alinea 1.4 onder toelichting en argumenten). Daarnaast heeft er integrale afstemming plaatsgevonden binnen onze eigen organisatie (afdeling overstijgend).

Communicatie en participatie
We communiceren over de visie doorontwikkeling sociale basis op de gebruikelijke wijze binnen de organisatie en richting betrokken partijen. Daarnaast stellen we een aanvullend communicatieplan op om zorgvuldig na te denken over de manier waarop we de visie helder en toegankelijk overbrengen naar inwoners en andere belanghebbenden. Dit betekent dat we de visie vertalen naar een begrijpelijke en herkenbare vorm, zodat iedereen weet wat we willen bereiken en welke impact dit heeft op de samenleving.

Uitvoering / vervolgproces
Na het vaststellen van de visie wordt het implementatieplan opgesteld. Het implementatieplan is het vervolg op de implementatieagenda, dat een onderdeel van de visie is. Het implementatieplan stellen we in 2025 samen met inwoners en maatschappelijke partners op. Daarna volgt de daadwerkelijke doorontwikkeling van de sociale basis. Hierbij houden we rekening met de unieke kenmerken en behoeften van elke wijk en elk dorp binnen de gemeente Meppel. Door wijk- en dorpsgericht te werken – onder andere door de aankomende wijk- en dorpsagenda's – kunnen we beter inspelen op de specifieke wensen en uitdagingen die per gebied spelen, zodat de sociale basis overal op maat wordt versterkt.

In bijlage 1 van de visie is in een overzicht te zien wie wanneer met ons heeft meegedacht.

De Adviesraad Sociaal Domein Meppel is tijdens twee bijeenkomsten (in november 2024 en januari 2025) geïnformeerd over het proces rondom de doorontwikkeling sociale basis. De adviesraad heeft een advies uitgebracht. Dit advies is als bijlage toegevoegd aan dit voorstel. Zij hebben op inhoud met name meegegeven dat het belangrijk is om de doelgroep te betrekken bij de totstandkoming en de verdere uitwerking van de visie. De manier waarop wij inwoners hebben betrokken en gaan betrekking in het vervolg komt terug in de visie. De reactie van het college op het advies van de adviesraad is eveneens als bijlage toegevoegd aan dit voorstel.

Kanttekeningen en alternatieven

1.1 De doorontwikkeling van de sociale basis kost tijd en de opbrengsten zijn niet onmiddellijk zichtbaar

Het versterken van de sociale basis en daarmee de duurzame beweging naar de voorkant (preventie) vraagt een verandering in denk- en werkwijzen bij professionals, vrijwilligers en inwoners. Dit soort transformaties hebben tijd nodig om breed gedragen en effectief te worden. Daarnaast worden voordelen van preventie (bijvoorbeeld minder eenzaamheid en lagere zorgkosten) vaak pas na een aantal jaar duidelijk. De visie richt zich daarom op de periode 2025-2030, zodat we een aantal jaren hebben om onze ambities te bereiken.

1.2 De opbrengsten van de doorontwikkeling van de sociale basis zijn moeilijk meetbaar

Het meten van de opbrengsten van de doorontwikkeling van de sociale basis is complex. Deze opbrengsten, zoals een groter gevoel van welzijn, meer sociale cohesie of een afname van zorgvragen, laten zich moeilijk kwantificeren in cijfers of geld. Daarnaast worden deze uitkomsten beïnvloed door diverse factoren, zoals maatschappelijke ontwikkelingen, economische omstandigheden en (landelijke) beleidswijzigingen. Dit maakt het lastig om precies vast te stellen welk resultaat direct voortkomt uit de doorontwikkeling van de sociale basis. Onze gemeentelijke budgetten geven echter een indicatie of we de duurzame beweging naar de voorkant maken. Daarom worden de uitgaven in het sociaal domein nauwgezet gemonitord. Zo kunnen de daling van de Wmo-kosten of minder uitkeringen een indicatie zijn van de effecten van de doorontwikkeling van de sociale basis.

1.3 Het doorontwikkelen van de sociale basis kan de gemeente Meppel niet alleen

Het versterken van de sociale basis vraagt een gezamenlijke inspanning van ons, inwoners, vrijwilligers, mantelzorgers, verenigingen en maatschappelijke organisaties. De sociale basis is namelijk van de gemeenschap zelf. Als gemeente kunnen we deze faciliteren, stimuleren en verbinden, maar het zijn de inwoners zelf die een actieve rol spelen in het vormgeven van hun leven en welzijn. Daarom is deze visie tot stand gekomen in samenwerking met inwoners, vrijwilligers, mantelzorgers, verenigingen en maatschappelijke organisaties en vindt de verdere uitwerking ook gezamenlijk met hen plaats.

Toelichting en argumenten

1.1 De sociale basis speelt een centrale rol in de duurzame beweging naar de voorkant (preventie)

De sociale basis heeft van nature een preventieve werking. Binnen hechte netwerken ondersteunen mensen elkaar en ontwikkelen zij veerkracht om problemen te voorkomen. Het versterken van de sociale basis vergroot deze preventieve kracht en ondersteunt inwoners bij het zelfstandig aanpakken van uitdagingen. Dit kan bijvoorbeeld door lokale betrokkenheid, het ondersteunen van elkaar bij dagelijkse behoeften of door het aanbod van toegankelijke, kwalitatief hoogwaardige basisvoorzieningen uit te breiden.

1.1 De doorontwikkeling van de sociale basis verbetert het welzijn van inwoners

Een sterke sociale basis biedt inwoners toegang tot voorzieningen, netwerken en ondersteuning, wat hun gezondheid en welzijn verbetert. Ondersteuning vanuit de gemeenschap vermindert stress, bevordert zelf- of samenredzaamheid en verstrekt de veerkracht. Hierdoor zijn inwoners beter in staat om deel te nemen aan de samenleving. Dit resulteert in zowel een betere fysieke en mentale gezondheid als een hogere levenskwaliteit voor de inwoners.

1.2 De doorontwikkeling van de sociale basis zorg voor kostenbeheersing in het sociaal domein

Door te investeren in een sterke sociale basis worden problemen voorkomen, eerder gesignaleerd of wordt er passende ondersteuning gevonden voordat deze uitmonden in grotere, complexere zorgbehoeften. Dit verlaagt de druk op de formele zorg, zoals de jeugdzorg, de Wmo-ondersteuning en de psychiatrische zorg. Er is veel onderzoek dat aantoont dat de investering in preventie (bijvoorbeeld door buurtinitiatieven, laagdrempelige sociale steun en gezondheidsbevordering) op lange termijn aanzienlijk lagere kosten met zich meebrengt. Zo is bijvoorbeeld gebleken dat het voorkomen van eenzaamheid kan leiden tot minder gezondheidsproblemen en lagere zorgkosten en dat het voorkomen van schuldenproblematiek kan resulteren in een lager beroep op uitkeringen of schuldhulpverlening.

1.3 De voorgestelde visie sluit aan bij de landelijke akkoorden IZA en GALA

De visie sluit aan bij de beleidsdoelen in het Integraal Zorgakkoord (IZA) en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Zo staat in de GALA dat elke gemeente een visie op de sociale basis moet hebben. In deze visie dienen de volgende thema's aan de orde te komen: sociale samenhang of samenlevingsopbouw, mantelzorg, tegengaan van eenzaamheid, inzet en ondersteuning van vrijwilligerswerk en professionals sociaal domein. Al deze thema's komen terug in de visie.

1.4 De visie is mede tot stand gekomen door de opgehaalde input vanuit verschillende invalshoeken

Zonder de bijdrage van inwoners, ervaringsdeskundigen, (bewoners)initiatieven, verenigingen, vrijwilligers(organisaties), maatschappelijke organisaties, geloofshuizen en zorginstellingen zou het niet mogelijk zijn geweest om deze visie op te stellen. Op diverse momenten en manieren hebben zij met ons meegedacht over de doorontwikkeling van de sociale basis.

Bijlagen

1. Visie doorontwikkeling sociale basis 2025-2030
2. Advies Adviesraad Sociaal Domein Meppel d.d. 21 maart 2025
3. Reactiebrief college op advies Adviesraad
4. Raadsbesluit

Burgemeester en wethouders,

de secretaris,	de burgemeester,
A.J. Kastelein	A. Maathuis